

ДО ПРОБЛЕМИ РАНЬОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов. Особливої актуальності в останні роки набуває раннє навчання іноземних мов, під яким розуміють вивчення іноземної мови старшими групами дитячого садка та учнями початкової школи.

Оскільки запровадження у 2012-2013н.р. вивчення іноземної мови з 1 класу в усіх загальноосвітніх закладах є однією з характерних рис сучасної загальноосвітньої школи, ця проблема викликає підвищений інтерес науковців і методистів.

Тому *метою* статті є дослідження проблеми раннього навчання іноземної мови в її історичному аспекті.

Як засвідчує аналіз літератури з досліджуваного питання, ідея раннього навчання не є новою в історії сучасної педагогіки, про що свідчать праці К.Д. Ушинського, М. Монтесорі, Ф. Фребеля. Пізніше дослідженням цієї проблеми займалися Л.В. Щерба (розвивальне значення вивчення іноземної мови в ранньому віці, його вплив на формування логічного мислення, удосконалення мислительних і мовних операцій), Г.О. Паперна, А.С. Стахерський (гра як основний метод навчання дітей англійської мови), Л.В. Артемова, Б.А. Бенедиктов, А.В. Богуш, Т.К. Полонська, С.В. Соколовська (навчання іноземних мов дітей дошкільного віку), О.Д. Рейпольська (спілкування іноземною мовою дітей різного віку), Т.М. Шкваріна (підготовка учителів іноземної мови до навчання дошкільників), В.Г. Редько (лінгводидактичні засади навчання іноземних мов учнів початкової школи) та інші науковці.

Загалом учені виділяють три основні етапи раннього навчання іноземних мов:

1 етап – період зародження та становлення галузі (1919 – 50-ті рр.)

2 етап – період інтенсивного розвитку (1960 – кінець 80-их років).

3 етап – період масового впровадження раннього навчання іноземних мов (1990–ті рр. – початок ХХІ ст.) [8, 131].

Особливий інтерес до проблеми раннього навчання іноземних мов у 90-х роках ХХ ст. призвів до проведення масштабного експерименту, спрямованого на з'ясування та наукове обґрунтування можливостей навчання іноземних мов у початковій школі. Саме в цей період було прийнято низку стратегічних документів, які регламентували процес раннього навчання іноземної мови.

Зупинимось на них детальніше.

У 1991 році була прийнята Програма виховання дітей дошкільного віку «МАЛЯТКО», розроблена Інститутом проблем виховання АПН України та рекомендована до впровадження МОН України [5]. У цьому документі вперше запропоновано підрозділ «Спілкування іноземною мовою» для дітей старшої і підготовчої груп, визначено обсяг знань з іноземної мови для дітей дошкільного віку та умови організації навчання в дошкільних навчальних закладах.

Наступним стратегічним документом була Державна національна програма «Освіта» (1993 р), яка визначила основні напрями реформування змісту шкільної освіти в Україні наприкінці ХХ століття [1].

У 1995 році МОН України видано програму, яка пропонувала розпочинати вивчення іноземної мови з першого або другого класу [6]. При цьому перший рік навчання розглядався як пропедевтичний, протягом якого в учнів формувалися первинні мовленнєві навички.

У 1998 р. розроблено Державний освітній стандарт з іноземної мови [3]. Саме в цей період починає реалізовуватися програма підготовки педагогічних кадрів для викладання іноземних мов у дитячих садках та у початковій школі. Водночас триває розробка теоретичних засад навчання іноземних мов у дошкільних навчальних закладах та у початковій школі. Значним у цьому контексті є внесок відомого науковця у галузі раннього навчання іноземних мов Т.М. Шкваріної, яка займалася дослідженням проблеми підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання дошкільників.

З початком ХХІ століття почалося реформування системи освіти. Стратегічним напрямом оновлення змісту іншомовної освіти стала розробка Державного стандарту базової і повної середньої

освіти (2004 р.) і Державного стандарту початкової загальної освіти (2005 р.) [2], укладених з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Згідно з означеними документами навчальний предмет «Іноземна мова» стає обов'язковим для вивчення з 2-го класу загальноосвітньої школи.

Аналізуючи досвід навчання іноземної мови молодших школярів, учені-методисти відзначають такі його основні переваги:

- вивчення іноземної мови у цьому віці корисне всім дітям, незалежно від їхніх стартових можливостей;
- раннє навчання іноземної мови не тільки сприяє якісному оволодінню першою іноземною мовою, а й створює базу для подальшого її вивчення, а також відкриває можливості для навчання другої або третьої іноземної мови, потреба володіння якими стає все очевиднішою.
- безсумнівними є виховна та пізнавальна цінність раннього навчання іноземної мови, яка проявляється в більш ранньому входженні дитини до загальнолюдської культури через спілкування новою для неї мовою;
- введення іноземної мови до списку загальноосвітніх предметів у початковій школі має значне прагматичне значення, оскільки розширює спектр гуманітарних предметів, які вивчаються на цьому етапі, і сприяє тому, щоб початковий період навчання був для дітей більш радісним і захоплюючим [7, 9 - 10].

Означені переваги раннього навчання іноземної мови та результати навчальних досягнень учнів початкових класів зумовили необхідність оновлення змісту Державного стандарту початкової загальної освіти та удосконалення Базового навчального плану початкової загальної освіти. Нова редакція Державного стандарту початкової загальної освіти була затверджена у квітні 2011 року [4]. Згідно означеного документа іноземна мова впроваджується як обов'язковий предмет з 1-го класу в усіх типах загальноосвітніх навчальних закладів. У цей період розпочинається інтенсивна робота по створенню нової навчально-методичної бази з іноземних мов. Для учнів першого класу загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов підготовлені нові підручники та навчально-методичні комплекти, що дало змогу розпочати вивчення іноземної мови з першого класу у вересні 2012 року.

Ретроспективний аналіз досліджуваної проблеми дозволяє зробити *висновок*, що раннє навчання іноземної мови є життєвою необхідністю сучасного етапу розвитку шкільної іншомовної освіти в Україні, яке має безперечний вплив на інтелектуальний розвиток дитини та створює можливості для навчання другої та третьої іноземних мов, необхідність володіння якими стає все більш очевидною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (іноземні мови) // Іноземні мови. – 2004. – № 1. – С. 3–7.
3. Державний стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) V-IX класи / керівн. автор. колективу С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 1998. – 32 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov/images/standart/derj_standart_pochatk_new.doc.
5. Малятко : Програма виховання дітей дошкільного віку. – К., 1999. – 286 с.
6. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 5–11 класи. – К. : Освіта, 1995. – 38 с.
7. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи / В. Г. Редько // Монографія. – К. : Генеза, 2006. – 136 с.
8. Тонконог Л. М. Історична ретроспектива розвитку раннього навчання іноземних мов у вітчизняній педагогіці / Л. М. Тонконог // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – №1. – С.131 – 134.